

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สถานที่เก็บข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ แหล่งน้ำผิวดินบริเวณลุ่มน้ำยม ณ แอ่งสุโขทัย (GIS of surface storage for the Yom river basin at Sukhothai flood plane) จำเป็นต้องทำการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นประกอบการศึกษาวิจัยจากสถานที่ดังต่อไปนี้

- 1.1.1 สำนักงานชลประทานที่ 3 จังหวัดพิษณุโลก
- 1.1.2 สำนักอุทกวิทยาที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก
- 1.1.3 โครงการชลประทานจังหวัดสุโขทัย
- 1.1.4 ศูนย์สูบน้ำด้วยไฟฟ้าจังหวัดสุโขทัย
- 1.1.5 เกษตรจังหวัดสุโขทัย
- 1.1.6 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดสุโขทัย
- 1.1.7 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวรจังหวัดพิษณุโลก

1.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำยม มีผลกระทบต่อพื้นที่จังหวัดสุโขทัยเป็นบริเวณกว้าง ทั้งนี้เนื่องจากแม่น้ำยมไหลผ่าน 5 อำเภอของจังหวัดสุโขทัย คือ อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสำโรง อำเภอกงไกรลาศ อำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอบางระกำ ของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งชุมชนเหล่านี้เป็นชุมชนเก่าตั้งแต่สมัยโบราณมีราษฎรอาศัยใช้ประโยชน์จากแม่น้ำยมเป็นจำนวนมาก ผลกระทบที่เกิดการเปลี่ยนแปลงกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพของแม่น้ำยม มีปัญหาหลักที่สำคัญ 2 ประการคือ

- 1.2.1 ปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน พื้นที่ในเขตอำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสำโรง อำเภอกงไกรลาศ และ อำเภอเมืองสุโขทัย เป็นพื้นที่นาผืนใหญ่ และเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของจังหวัดสุโขทัย ในปีที่ฝนตกชุกมักจะมีปัญหาเรื่องน้ำจากแม่น้ำยม จะบ่าล้นตลิ่งออกทางทิศตะวันออก เข้าไปบ่าท่วมพื้นที่นาเสียหาย ประกอบกับปัจจุบันได้มีการตัดถนนผ่านชนบทเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่จะไปปิดกั้นทางระบายน้ำธรรมชาติทำให้น้ำระบายไม่ออก จนทำให้เกิดความเสียหาย

หายเพราะน้ำท่วม ในทำนองกับกันหากที่ใดฝนแล้ง น้ำไม่ล้นตลิ่งเข้าไปท่วมก็เกิดความเดือดร้อนเนื่องจากขาดแคลนน้ำเช่นเดียวกัน

- 1.2.2 ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค ในฤดูแล้ง ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน ตั้งแต่ใต้แก่งหลวง อำเภอศรีษะชนาลัยลงไปไม่มีน้ำไหลแต่จะมีน้ำขังเป็นช่วงๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำยมในเขตอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยและ อำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก แม่น้ำยมจะแห้ง ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีการสร้างทำนบแบบชั่วคราวแบบกระสอบทรายหรือแบบเรือเหล็กใส่ทรายปิดกั้นลำน้ำไว้เป็นช่วงๆ ในปีที่แล้งจัด เช่น ปี 2535 – 2536 ฝ่ายชั่วคราวต่างๆ ที่สร้างไว้จะกักเก็บน้ำไว้ใช้ไม่เพียงพอ

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1.3.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับระบบกักเก็บน้ำในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย
- 1.3.2 จัดรวบรวมข้อมูล เพื่อการวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการชลประทานและบรรเทาอุทกภัย
- 1.3.3 จัดทำแผนที่แหล่งน้ำ บริเวณลุ่มน้ำยม โดยใช้โปรแกรม GIS
(Geographic Information System)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับระบบกักเก็บน้ำผิวดินในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย
- 1.4.2 ทำให้มีข้อมูลสำหรับวางแผนแก้ปัญหา น้ำท่วมในฤดูฝน ในพื้นที่เขตอำเภอ สวรรคโลก อำเภอศรีสำโรง อำเภอกงไกรลาศ อำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย และอำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก
- 1.4.3 สามารถนำความรู้ด้านชลศาสตร์ ที่เรียนมาใช้กับงานจริงได้
- 1.4.4 สามารถทราบถึงการใช้โปรแกรม GIS นำมาจัดทำแผนที่แหล่งน้ำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.5.1 การศึกษาและคำนวณหาปริมาณของลำน้ำคูคลองระบบกักเก็บธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำยม ณ อำเภอสุโขทัย ประกอบด้วย อำเภอสวรรคโลก อำเภอสรีสำโรง อำเภอกงไกรลาศ อำเภอศรีมาศ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย และอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
- 1.5.2 ศึกษาการใช้โปรแกรม GIS (Geographic Information System) ในการทำแผนที่แหล่งน้ำผิวดิน
- 1.5.3 รวบรวมข้อมูลภูมิอากาศ ข้อมูลดิน ข้อมูลอุทกวิทยา ข้อมูลการเพาะปลูก และสารระบบแหล่งน้ำธรรมชาติภาคเหนือ บริเวณจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดพิษณุโลก

1.6 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

- 1.6.1 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 1.6.2 คำนวณหาปริมาณน้ำของลำน้ำคู คลองระบบกักเก็บธรรมชาติในพื้นที่ศึกษา
- 1.6.3 ศึกษาการใช้โปรแกรม GIS (Geographic Information System)
- 1.6.4 จัดทำแผนที่แหล่งน้ำโดยใช้โปรแกรม GIS (geographic Information System)
- 1.6.5 ทำการวิเคราะห์ผลที่ได้ทำการรวบรวมมา
- 1.6.6 รวบรวมและสรุปผลการวิจัยศึกษาโครงการ
- 1.6.7 เรียบเรียงข้อมูลทั้งหมด และ จัดพิมพ์วิทยานิพนธ์

1.7 แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ

ตารางที่ 1 แสดงแผนการดำเนินงานวิจัยตลอดโครงการ

การดำเนินงาน	เดือน					
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1.การรวบรวมข้อมูล	████████████████████					
2.การศึกษาโปรแกรม GIS	██████████	████████████████████				
3.คำนวณหาปริมาณน้ำ		██████████	██████████			
4.จัดทำแผนที่แหล่งน้ำ			████████████████████			
5.วิเคราะห์ข้อมูล			████████████████████			
6.รวบรวมและสรุปผล				████████████████████		
7.เรียบเรียงและจัดพิมพ์					████████████████████	

1.8 รายละเอียดงบประมาณโครงการ

1.8.1	ค่าถ่ายเอกสาร A4 , A3	800	บาท
1.8.2	ค่าหมึกพิมพ์คอมพิวเตอร์	1200	บาท
1.8.3	ค่ากระดาษ A4 ขนาด 80 แกรม	400	บาท
1.8.4	ค่าจัดทำรูปเล่ม	600	บาท
1.8.5	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	300	บาท
	รวมทั้งหมดเป็นเงิน	3300	บาท

(สามพันสามร้อยบาทถ้วน)